

Ферт О.Г. Современные подходы к проблеме нарушения психического развития у детей

В статье выясняется, что проблема нарушений психического развития у детей является наиболее распространенной и актуальной проблемой в сфере помощи детям с особыми потребностями, обосновано важность соответствия современным взглядам на природу нарушения психического развития при планировании стратегий помощи таким детям.

Рассматриваются основные подходы к классификации нарушения психического развития с точки зрения международных организаций охраны психического здоровья.

Ключевые слова: нарушения психического развития, синдром дефицита внимания с гиперактивностью, эволюционно ориентированный подход, нарушения нейроразвития.

Fert O.G. Modern Approaches to the Issue of Violations of Children's Mental Development

The article finds that the problem of violations of children's mental development is the most widespread and actual problem in the field of care for children with special needs, according to experts, at least 13% of people under the age of 15 and 43% of those between the ages of 13 and 18 have problems with mental health. The importance of conforming to modern views on the nature of violations of mental development in planning strategies for helping such children is substantiated.

The main approaches in the classification of mental disorders are considered from the point of view of authoritative international organizations of the sphere of mental health.

An evolutionary approach is one of the greatest innovations. According to this approach, the majority of mental disorders manifests in childhood and adolescence and characterized by various clinical manifestations that are considered in the context of psychiatry of development for different periods of life. The new group of disorders "violation of neurodevelopment" is formed from diagnostic categories based on the notion of general neurobiological features. The severity of the disorder is determined not by the IQ, but by the level of adaptive functioning.

Key words: violation of mental development, Attention Deficit Hyperactivity Disorder, evolution-oriented approach, violation of neurodevelopment.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2017р.

Статтю прийнято до друку 01.11.2017 р.

Рецензент д.психол.н., проф. Шульженко Д.І.

УДК: [37:376]-043.86(4:477)-042.2

Шевченко В.М.

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ**

У статті автор розкриває сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти в Україні та Польщі. Автор зазначає, що сучасний етап інноваційного розвитку суспільства відзначається формуванням нового погляду на освіту. Процес ґрунтовного реформування системи освіти, який наразі відбувається в Україні, не обходить стороною і спеціальну освіту. Автор відзначає, що забезпечення права і комфортних умов на освіту дітей з особливими потребами є необхідною характеристикою демократичного цивілізованого суспільства. Польща пройшла цей шлях на початку 90-х років ХХ ст., цим шляхом має йти і Україна. Реалізація прав на освіту дітей з обмеженими можливостями розглядається як одне з найважливіших завдань державної політики в галузі спеціальної освіти як України, так і Польщі. Автор дає характеристику двом системам освіти, проте зазначає, що система спеціальної освіти у двох країнах розвивається своїм шляхом, внаслідок чого кожен етап розвитку співвідноситься з певним періодом в еволюції ставлення держави до осіб з особливими потребами.

Ключові слова: реформування системи освіти, спеціальна освіта в Україні та Польщі, інтеграція та інклюзія, діти з особливими потребами.

Сучасний етап інноваційного розвитку суспільства відзначається формуванням нового погляду на освіту й на місце людини в соціумі. Соціально-економічні та політичні зміни в Україні, пов'язані з відродженням національного розвитку суспільства та наближенням нашої країни до європейської спільноти, позитивно впливають на процеси модернізації освітньо-виховної системи. Національна освіта сьогодні переживає період реформування. Освіта набуває характеристик загальності, доступності, рівності. Це висуває нові завдання та вимоги до усіх її ланок. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема задоволення освітніх потреб дітей і молоді з обмеженими можливостями, тобто спеціальної освіти [6, с. 7].

Проведення реформаційних освітніх змін необхідно здійснювати, спираючись на досвід,

проблеми тих країн, які, зважаючи на різні суспільно-політичні, соціально-економічні обставини, на цьому шляху зробили випереджаючі кроки. З огляду на це, інтерес для наукового аналізу становить досвід реформування освітньої сфери сусідньої Польщі, яка, починаючи з 90-х років ХХ ст., розпочала системні перетворення усіх ділянок освіти та досягла значних результатів. Це зацікавлення важливе ще й через подібність початкових умов для демократичної суспільно-економічної трансформації і тих шляхів, якими вона відбувалася в галузі освіти Польщі [2, с. 225].

Важливо зазначити, що реформа спеціальної освіти в Україні та Польщі відбувалася і відбувається в контексті загального реформування системи освіти двох країн.

Прогресивні зміни, які відбуваються у сфері спеціальної освіти у період становлення незалежної української держави, у свій час відбувались і в Польщі. Ці проблеми знайшли певне відображення в педагогічних дослідженнях багатьох вітчизняних та польських вчених, а саме: В.І. Бондаря, Т.Є. Єжової, В.В. Засенка, А.А. Колупаєвої, С.В. Литовченко, В.М. Синьова, М.О. Супруна, О.М. Таранченко, Jana Łaszczyka, Gabriely Kowalskej, Bogdana Szczepankowskego, Ewy Kuleszy, Jarosława Bąbku та ін.

Вивчення праць науковців дає підстави стверджувати, що ґрунтовних досліджень, у яких би системно і комплексно було розкрито питання сучасного розвитку спеціальної освіти в Україні та Польщі виконано не було.

Метою статті є стисла характеристика сучасних тенденцій розвитку спеціальної освіти в Україні та Польщі.

Розвиток системи спеціальної освіти у всі історичні періоди пов'язаний із соціально-економічним станом країни, ціннісними орієнтаціями держави та суспільства, політикою держави по відношенню до дітей з особливими освітніми потребами (ООП), законодавством у сфері освіти в цілому, рівнем розвитку спеціальної (корекційної) науки як інтегративної галузі знання на межі медицини, психології та педагогіки, а також світовим історико-педагогічним процесом.

Система спеціальної освіти є інститутом держави, яка виникає і розвивається як особлива форма відображення та реалізації його ціннісних орієнтацій і культурних норм суспільства, внаслідок чого кожен етап історії розвитку системи спеціальної освіти співвідноситься з певним періодом в еволюції відносин держави і суспільства до осіб з особливими потребами. Якісні перетворення і переходи від одного етапу становлення державної системи спеціальної освіти до іншого, як і перетворення всередині кожного з етапів, визначаються соціокультурними чинниками [1, с. 26-27].

Дослідження еволюції відносин держави і суспільства до осіб з особливими потребами від античних часів до наших днів дозволили виділити п'ять періодів еволюції. Умовними межами виділених періодів є історичні прецеденти істотної зміни ставлення держави до таких осіб. В еволюції відносин держави і суспільства до осіб з особливими потребами, в Україні відтворюються ті ж періоди, що і в Польщі, але зі значним відставанням в масштабі історичного часу. Внаслідок цього, на початку ХХІ століття Україна та Польща переживають різні періоди еволюції таких відносин і відповідно перебувають на різних етапах розвитку системи спеціальної освіти.

Наша увага буде звернена на останній, п'ятий, період розвитку: **«Від рівних прав до рівних можливостей; від «інституціалізації» до інтеграції»**.

На початку 70-х рр. Європі вдалося остаточно зруйнувати законодавчий фундамент нерівності осіб з особливими потребами, закладений в античні часи. Вперше в історії цивілізації визнається не лише рівність людей незалежно від стану здоров'я та наявності особливостей у розвитку, але і їхнє право на самовизначення. Формується нове розуміння світу як спільноти, що включає різні мікросоціуми, від рівноправної взаємодії яких залежить прогрес людства. При такому розумінні соціальне маркування національних, етнічних, політичних, релігійних, сексуальних, аномальних меншин стають неприпустимими, що й фіксує законодавство, але вже не на рівні окремо взятої європейської країни, а на рівні світового співтовариства.

Початком п'ятого періоду вважається час прийняття декларацій ООН «Про права розумово відсталих» (1971) та «Про права інвалідів» (1975). Потім почалося прийняття національних антидискримінаційних законів про людей з інвалідністю та про спеціальну освіту. Всі педагогічні системи новітнього часу виникають у відповідь на зміну ставлення суспільства до прав і можливостей дітей з особливими потребами, які заперечують попередні форми навчання.

Провідною тенденцією розвитку системи освіти дітей з особливими потребами, починаючи з 70-х років, стає «включення в загальний потік» або інтеграція. Перехід до інтегративних форм навчання, визнання всіх без винятку дітей (незалежно від ступеня тяжкості порушення) учнями, кардинальна реконструкція системи спеціальної освіти стали наслідком демократизації європейського суспільства; розвитку тенденцій до гарантованого забезпечення прав кожного; проведення антидискримінаційної політики в умовах економічного підйому; активного зростання благодійності. Якщо раніше збільшення числа спеціальних навчальних закладів віталось, то в 70-і роки починає оцінюватися негативно. Спрямування дитини до спеціальної школи, а тим більше в інтернат, у цей період сприймається як спроба її ізоляції від батьків, однолітків, повноцінного життя. Проте питання про повну ліквідацію спеціальних закладів освіти не піднімалось.

По шкалі періодизації еволюції на даний час Україна знаходиться на фазі переходу від четвертого до п'ятого періоду. Проте, в нашій країні цей перехід не був підготовлений, так як у Польщі, всім процесом попереднього еволюційного розвитку суспільства. В нашій країні аналогічний перехід має стрибкоподібний характер, що обумовлено кардинальною перебудовою держави та її принципово новими ціннісними орієнтаціями, заявленими в 1991 році.

По шкалі становлення та розвитку систем спеціальної освіти Україна завершує перехід з II на III етап. Некваліфікованість переходу посилюється тим, що в попередній період не був досягнутий той рівень розвитку системи спеціальних освітніх установ та охоплення дітей, який був досягнутий в Польщі до моменту переходу на III етап. Специфічність і складність сучасного періоду в розвитку системи спеціальної освіти в Україні полягає в тому, що з 1991 року і до останнього часу одночасно в рамках однієї і тієї ж системи спеціальної освіти діяли різноспрямовані тенденції та підходи [5, с. 120-121].

Реформа системи освіти, в т.ч. і спеціальної, в Польщі відбувалася, переважно, в руслі тих процесів, метою яких була європейська інтеграція. Головна відмінність між Польщею та країнами Європейського Союзу була в тому, що ці країни раніше були більше підготовлені для прийняття викликів у структурі органів центрального управління та органів місцевого самоврядування, а також системи освіти.

Загальний стан, проблеми реформування господарства Польщі в цілому на початку 90-х років ХХ ст. засвідчили про неможливість здійснити програми оздоровлення державних систем у випадку збереження старих структур центрального управління, які є недостатньо ефективними в умовах вільного ринку. Тому в Польщі, як і у багатьох країнах Європи, тривали процеси реформування або модифікації системи освіти та її окремих ланок [2, с. 226].

На прохання польської влади Європейський Комітет з питань освіти провів у 1994–1995 рр. аналіз польської системи освіти. Підготовлений рапорт звертав увагу як на позитивні, так і на негативні сторони організації діяльності освітньої галузі країни. Головне місце посів висновок про необхідність прискорення реформи. Відповідно до цього, 1998 року Міністерство народної освіти підготувало проект реформи системи освіти, який після проведення загальногромадської дискусії набув законодавчої сили. Реформа зумовила зміни в чотирьох основних сферах освіти: юридичній, економічній, організаційній та програмово-змістовій [2, с. 228].

У більшості цих процесів важливе місце посідає управління системою освіти. Зазначимо, що роль управління в процесі системних змін є дуже суттєвою, оскільки саме від успішного управління змінами залежить ефективність реформи. Тому в Польщі вирішальними були два головні напрямки перетворень: децентралізація освіти та реформа структур управління.

Децентралізація управління освітою – характерна ознака освітніх систем різних країн, в тому числі й Польщі. Вона здійснюється, переважно, трьома взаємодоповнювальними шляхами: залучення громадського впливу до розв'язання проблем освіти, посилення ролі місцевих органів управління освітою у прийнятті рішень, зростання автономії шкіл в управлінні їх ресурсами [2, с. 226].

До позитивних особливостей децентралізації управління освітою в Польщі належить також впровадження нових підходів у галузі фінансування на державному та місцевому рівнях, чітке розмежування повноважень та відповідальності різних рівнів управління освітою [2, с. 231].

Зміни в освітній політиці Польщі мали позитивний вплив на управління освітою в Польщі. Органи самоврядування стримали зменшення видатків на освіту в період скорочення бюджетних

асигнувань; разом з тим, вони зуміли покращити та раціоналізувати мережу шкіл без суттєвого їх скорочення.

На сьогодні, базуючись на державній політиці, місцеві органи самоврядування Польщі формують і реалізують локальну освітню політику відповідно до місцевих потреб [2, с. 230].

Все ці зміни також стосувалися і спеціальної освіти в Польщі. Відповідно до законодавства країни, кожна дитина, у т.ч. з інвалідністю, має право на освіту, яке гарантується Конституцією (стаття 70), а також низкою правових актів, включаючи Закон від 7 вересня 1991 р. «Про систему освіти».

Законом визначено, що діти з інвалідністю повинні отримувати належну допомогу та підтримку поблизу місця проживання. Директор школи зобов'язаний організувати відповідні умови, рекомендовані законом про необхідність спеціальної освіти, адаптувати програми до особистісних потреб та вмінь учня і т.п. Система спеціальної освіти в Польщі також спрямована на забезпечення змісту, методів та організації навчання відповідно до психофізичних здібностей учнів, а також можливість використання спеціальних форм і технологій дидактичної та корекційної роботи.

У спеціальній освіті Польщі, для інтеграції дітей з ООП, функціонують Психолого-педагогічні консультації (порадні). Консультації у них є добровільним та безкоштовними. Батьки там можуть проконсультуватися щодо вибору найкращої методики та освітнього закладу для своєї дитини, але остаточне рішення про вибір відповідного методу навчання та типу закладу належить їм або опікуну дитини [3, с. 53-54].

Залежно від спеціальних навчальних потреб, розвитку та ступеня порушення, в Польщі для таких дітей функціонують різні заклади: початкові школи, молодші школи і середні школи, спеціальні школи, реабілітаційні та освітні центри, психолого-педагогічні центри, центри спеціалізованої підтримки. Вони можуть бути як державними, так і приватними [3, с. 55].

Сучасна система освіти в Польщі характеризується активним залученням місцевих громад до розвитку системи освіти і прийнятті відповідних управлінських рішень; у відродженні школи як «громадської» інституції; у розвитку мережі громадських шкіл [2, с. 230-231].

У Польщі діти з інвалідністю спочатку охоплюються дошкільною освітою (від 3 до 6 років). В Україні законодавством дозволяється перебувати дітям з інвалідністю у дошкільному навчальному закладі до 7/8 років, в залежності від їх готовності до шкільного навчання. Надалі дитина вступає до молодшої школи (початкової ланки), продовжує навчання у всіх наступних ланках (гімназія, ліцей/технікум). Загалом, дитина з інвалідністю може перебувати в польській спеціальній школі не більше, ніж до 24 років [3, с. 54-55].

В Польщі існує різні форми навчання для дітей зі значною фізичною нездатністю або хронічною хворобою. Так, діти зі складними формами ДЦП можуть залучатися до різних видів освіти: індивідуальної, спеціальної та інтегративної. Проте, цю форму не підтримує більшість психологів, оскільки вона ізолює дитину від своїх однолітків. На їхній погляд, найкращий варіант для такої дитини – це інтеграційна форма навчання, яка забезпечує контакт з іншими дітьми.

Батьки дітей з інвалідністю в Польщі мають певні зобов'язання, яких повинні дотримуватися, а саме: вчасно віддати дитину до відповідної школи та забезпечити її перебування на уроках. Якщо дитина зі складними формами порушення відвідує державні навчальні заклади, то муніципалітет забезпечує безкоштовний транспорт та догляд під час перевезення такої дитини від місця проживання до школи і назад. Якщо ж батьки не дотримуються цих вимог або не виконують вимоги школи чи опікунської служби, то можуть отримати фінансове покарання [3, с. 55].

Разом з тим потрібно зазначити, що після суттєвої реформи польської системи освіти вже минув значний час. Минулого року система освіти була піддана ретельному аналізу, за результатами якого були зроблені певні висновки. Вони свідчать про те, що в різних секторах освіти потрібно зробити певні корективи відповідно до вимог часу. Наразі цей процес розпочато.

На сучасному етапі розвитку спеціальної освіти, українську та польську модель освіти поєднує те, що діти з інвалідністю мають право отримувати освіту поблизу місця свого проживання. Разом з тим, є у нас і певна відмінність. Польща йде шляхом інтеграції, а Україна взяла курс на інклюзивну освіту. Проте, поєднує ці системи тісна взаємодія структур масової і спеціальної освіти, що гарантує дітям і батькам право вибору різних педагогічних систем.

Поширення в Україні процесу інклюзивного навчання дітей з обмеженими можливостями є не лише відображенням часу, але це ще один крок до забезпечення повної реалізації прав дітей з особливими потребами на якісну освіту. Рівень підтримки, гуманізм та терпимість у ставленні до дітей з особливими потребами, можливість надати їм доступну та якісну освіту – показники ступеня розвитку суспільства, в якому вони живуть. Тому реалізація прав на освіту дітей з обмеженими можливостями розглядається як одне з найважливіших завдань державної політики в галузі спеціальної освіти. Отримання такими дітьми якісної загальної та професійної освіти є однією з основних і невід'ємних умов їх успішної соціалізації, забезпечення повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної та соціальної діяльності [4, с. 185].

Аналіз системи освіти для дітей з особливими освітніми потребами у Польщі свідчить, що у переважній більшості інклюзивне навчання не є основною формою здобуття освіти, а перевагою надається інтегративним процесам. Проте, діти з ООП мають змогу здобувати освіту і в спеціальних навчальних закладах. Тому курс на інклюзивну освіту, який взяла на себе Україна, не повинен призводити до згортання спеціальних освітніх установ, а лише до їх вдумливого реформування.

Отже, на підставі проведеного дослідження можна виділити головні тенденції змін в освітній політиці Польщі, що привели до реалізації європейського виміру освіти: децентралізація, зміни в управлінні системою освіти та зміни, що стосувались набуття європейських знань учнями у польських школах. Після проведеної реформи системи освіти Польща отримала можливість стати в один ряд із провідними системами освіти Євросоюзу. Зміни в українській системі спеціальної освіти на даний час ще суттєво не відчутні, оскільки наша система перебуває лише на початковій стадії реформування. Певні ж зрушення є лише в напрямку впровадження інклюзивної освіти.

Подана стаття не вичерпує всіх аспектів означеного питання. Подальших розвідок потребує дослідження інших етапів розвитку спеціальної освіти в Україні та Польщі.

Використана література:

1. **Засенко В.В.** Сучасні проблеми теорії і практики навчання дітей з особливими потребами / В.В. Засенко // Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-Канадський досвід). Modern trends of special education development (Canada-Ukraine Experience): матеріали Міжнародної конференції., Київ, 25-26 травня 2004 р./ За ред.: В. Бондаря, Р. Петришина. – К.: Наук, світ, 2004. – С. 26-27.
2. **Копанська О.** Тенденції змін в освітній політиці Польщі в період вступу до Євросоюзу / О. Копанська // Вісник Львівського університету. – Серія педагогічна. – 2008. – Вип. 24. – С. 225-226, 228, 230-231.
3. **Kowalska Gabriela.** System edukacji dziecka niepełnosprawnego i jego rola w Polsce / Gabriela Kowalska // Teoria i praktyka wsparcia rodziny dziecka z niepełnosprawnością. – Wyzwania pedagogow. – Siemianowice Slaskie. – 2015. – S. 53-55.
4. **Листопад О.В.** Інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку / О.В. Листопад // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – № 2 (12). – С. 185.
5. **Малофеев Н.Н.** Специальное образование в России и за рубежом / Н.Н. Малофеев. – М.: Издательство «Печатный двор», 1996. – С. 120-121.
6. **Супрун М.О.** Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): монографія / М.О. Супрун. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – С. 7.

References:

1. **Zasenko V.V.** Suchasni problemy teorii i praktyky navchannya ditej z osoblyvymy potrebamy / V.V. Zasenko // Suchasni tendenciyi rozvytku special'noyi osvity (Ukrayins'ko-Kanads'kyj dosvid). Modern trends of special education development (Canada-Ukraine Experience): materialy Mizhnarodnoyi konferenciyi., Kyiv, 25-26 travnya 2004 r./ Za red.: V. Bondarya, R. Petryshyna. – K.: Nauk, svit, 2004. – S. 26-27.
2. **Kopans'ka O.** Tendenciyi zmin v osvitnij polityci Pol'shhi v period vstupu do Yevrosoyuzu / O. Kopans'ka // Visnyk L'vivs'koho universytetu. – Seriya pedahohichna. – 2008. – Vyp. 24. – S. 225-226, 228, 230-231.
3. **Kowalska Gabriela.** System edukacji dziecka niepełnosprawnego i jego rola w Polsce / Gabriela Kowalska // Teoria i praktyka wsparcia rodziny dziecka z niepełnosprawnością. – Wyzwania pedagogow. – Siemianowice Slaskie. – 2015. – S. 53-55.
4. **Lystopad O.V.** Inklyuzyvna osvita v konteksti innovacijnoho rozvytku / O.V. Lystopad // Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni texnolohiyi. – 2011. – № 2 (12). – S. 185.
5. **Malofeev N.N.** Specyjal'noe obrazovanye v Rossyy u za rubezhom / N.N. Malofeev. – M.: Yzdatel'stvo «Pечатный двор», 1996. – S. 120-121.

6. **Suprun M.O.** Korekcyjne navchannya uchniv dopomizhnykh zakladiv osvity: vytoky, stanovlennya ta rozvytok (druga polovyna XIX – persha polovyna XX st.): monohrafiya / M.O. Suprun. – K.: Vyd. PALYVODA A.V., 2005. – S. 7.

Шевченко В.Н. Современные тенденции развития специального образования в Украине и Польше.

В статье автор раскрывает современные тенденции развития специального образования в Украине и Польше. Автор отмечает, что современный этап инновационного развития общества отмечается формированием нового взгляда на образование. Процесс основательного реформирования системы образования, который сейчас происходит в Украине, не обходит стороной и специальное образование. Автор отмечает, что обеспечение прав и комфортных условий на образование детей с особыми потребностями является необходимой характеристикой демократического цивилизованного общества. Польша прошла этот путь в начале 90-х годов XX в., этим путем должна идти и Украина. Реализация прав на образование детей с ограниченными возможностями рассматривается как одна из важнейших задач государственной политики в области специального образования как Украины, так и Польши. Автор дает характеристику двум системам образования, однако отмечает, что система специального образования в двух странах развивается своим путем, в результате чего каждый этап развития соотносится с определенным периодом в эволюции отношения государства к лицам с особыми потребностями.

Ключевые слова: реформирование системы образования, специальное образование в Украине и Польше, интеграция и инклюзия, дети с особыми потребностями.

Shevchenko V.N. Modern trends in the development of special education in Ukraine and Poland.

In the article the author reveals the current trends in the development of special education in Ukraine and Poland. The author notes that the modern stage of the innovative development of society is marked by the formation of a new outlook on education. The process of thorough reform of the education system, which is currently taking place in Ukraine, does not bypass the special education. The author notes that ensuring rights and comfortable conditions for the education of children with special needs is a necessary characteristic of a democratic civilized society. Poland went this way in the early 90s of the 20th century, this way Ukraine should go. Realization of the rights to education of children with disabilities is considered as one of the most important tasks of the state policy in the field of special education in both Ukraine and Poland. The author gives a characterization of the two education systems, but notes that the special education system in two countries develops in its own way, as a result of which each stage of development corresponds with a certain period in the evolution of the state's relationship to persons with special needs.

Key words: education system reform, special education in Ukraine and Poland, integration and inclusion, children with special needs.

Стаття надійшла до редакції 07.11.2017 р.

Статтю прийнято до друку 08.11.2017 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Супрун М.О.

УДК: 376-056.3:373.2

Шеремет М.К., Базима Н.В.

РОЗУМІННЯ ТА ВИКОНАННЯ ІНСТРУКЦІЙ ДОШКІЛЬНИКАМИ З АУТИЗМОМ

Стаття присвячена проблемі організації ефективної та доступної допомоги дітям з аутизмом. В Україні проблеми комунікації та підвищення комунікативної активності дуже актуальна і активно досліджується. У статті безпосередньо розглядаються питання розвитку комунікативної діяльності дітей з аутизмом. Представлено аналіз досліджень мовленнєвого розвитку дітей зазначеної категорії. Доведено, що всі діти з аутизмом мають особливості розвитку мовленнєвої діяльності різної інтенсивності. Особливості психічного та мовленнєвого розвитку дітей даної категорії рекомендується враховувати у навчально-виховному і корекційному процесах. Представлено аналіз мовленнєвого розвитку дітей даної категорії. Подані вимоги до мовлення дорослих, які оточують дитину з аутизмом.

Ключові слова: аутизм, аутистичні порушення, діти з аутизмом, мовлення, мовленнєва діяльність, мовленнєва активність, корекційна робота, корекційна педагогіка, спеціальна психологія, дефектологія, логопедія.

Українська корекційна педагогіка та спеціальна психологія в останні десятиліття виокремлює етап становлення вивчення аутизму та аутистичних порушень, представлений науковою школою академіка В. М. Синьова (зокрема, К. О. Островська, Г. М. Хворова, Д. І. Шульженко), де на перший